

BIBLIOTECA DE DREPT PENAL
ȘI DREPT PROCESUAL PENAL

PROTECȚIA MARTORILOR ȘI A VICTIMELOR INFRAȚIUNILOR

Mihai Mareș

Universul Juridic

București

-2024-

Partea I

PROTECȚIA MARTORILOR

Capitolul I

Noțiuni introductive

Un factor determinant în aprecierea eficacității administrării justiției penale constă în capacitatea instanțelor judecătorești de a condamna persoana vinovată de săvârșirea unei infracțiuni și de a face dreptate persoanei care a suferit o vătămare în urma acesteia.

În cursul procesului penal, pentru a stabili încadrarea faptelor în norma de incriminare și vinovăția inculpatului, organele penale și instanțele judecătorești se fundamentează pe probe administrate în cauză, cum ar fi înscrisuri, declarații sau rapoarte de expertiză.

Declarațiile martorilor reprezintă o sursă valoroasă în acest demers al stabilirii adevărului, pentru ca soluția pronunțată în final să fie una judicioasă. Din această perspectivă, în doctrină s-a susținut că, în căutarea adevărului, martorul joacă rolul sacru al Soarelui, care elimină întunericul ignoranței și luminează fața justiției, înconjurată de diavolii umanității și ai compasiunii¹. Cu alte cuvinte, prezentarea în fața organelor judiciare a persoanelor chemate în calitate de martor este o îndatorire socială de a ajuta justiția la aflarea adevărului, totodată fiind și o obligație legală, deoarece neîndeplinirea sa poate atrage o constrângere juridică².

Cu toate acestea, importanța martorilor este uneori subestimată, în ciuda faptului că aceștia oferă organelor de urmărire penală sau instanțelor judecătorești informații esențiale pentru soluționarea cauzelor. Ei sunt considerați adesea incluși automat în sistemul justiției penale, oferindu-se,

---

¹ P. Rahangdale, *Witness Protection: An Important Measure for the Effective Functioning of Criminal Justice Administration*, în *Think India, Quarterly Journal*, 4 octombrie 2019, p. 129.

² G.Gr. Theodoru, I.P. Chiș, *Tratat de drept procesual penal*, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 415.

atât în doctrină, cât și în practică, o atenție limitată importanței, siguranței și bunăstării lor¹.

Având în vedere aceste aspecte, în prezentul capitol îmi voi îndrepta atenția asupra definirii noțiunii de martor, analizării riscurilor ce derivă din dobândirea calității de martor și stabilirii valorii probante a declarațiilor martorilor protejați.

1.1. Noțiunea de „martor”

În lista amplă de participanți în procesul penal, martorul este inclus în categoria altor subiecți procesuali, care sunt, în esență, terți fără niciun interes în cauză, contribuind prin declarațiile lor la înfăptuirea justiției și la aflarea adevărului.

Codul de procedură penală definește martorul ca fiind orice persoană care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care constituie probă în cauza penală și care este citată de organul judiciar în vederea audierii sale în procesul penal în legătură cu aspectele pe care le cunoaște, rolul esențial al martorului fiind, așadar, acela de a furniza probe în legătură cu obiectul cauzei penale.

Nu de puține ori, s-a pus problema dacă faptele sau împrejurările care privesc cauza penală pe care le cunoaște martorul trebuie în mod obligatoriu să fi fost percepute de acesta în mod direct, prin propriile simțuri, sau este permis și ca acesta să le fi aflat în mod indirect, prin intermediul altor persoane. Legislația națională nu condiționează calitatea de martor de cunoașterea nemijlocită a aspectelor pe care le relatează, rațiunea fiind, potrivit doctrinei, aceea că în sistemul român procesual penal, stabilirea situației de fapt este realizată de către judecători de carieră, care analizează, după administrarea tuturor probelor, fiabilitatea declarației martorului și credibilitatea acestuia, și nu de către jurați, ca în alte sisteme de drept care au reglementat reguli de admisibilitate a probei „din auzite” (*hearsay evidence*)².

---

¹ S. Monterosso, *Shortcomings in the Operation and Coordination of Witness Protection in Australia. Where to from Here?*, în *Crim. Law Forum* nr. 33/2022, pp. 255-282.

² V. Constantinescu, *Comentariu*, în M. Udrioiu (coord.), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 980.

Consider, totuși, că ar fi necesară tratarea cu o prudență suplimentară și de către legiuitorul român a probelor de acest fel, având în vedere riscul de eroare judiciară pe care îl pot genera, prin prisma distorsionării firești a informațiilor, odată ce acestea circulă de la o persoană la alta. O soluție la această problemă ar putea consta în reglementarea unor condiții exprese de admisibilitate a probei „din auzite”, astfel încât regula să fie aceea a audierii celui care a perceput în mod nemijlocit împrejurările de fapt, și doar în mod excepțional să fie permisă audierea celui căruia i s-au relatat astfel de împrejurări de către o altă persoană, care nu este citată în calitate de martor¹.

Modalitatea în care noțiunea de „martor” este reglementată în Codul de procedură penală reprezintă expresia unuia dintre principiile care guvernează procesul penal, respectiv cel al aflării adevărului. Regula este aceea că orice persoană care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care pot conduce la elucidarea cauzei penale trebuie să furnizeze o depoziție în calitate de martor, iar excepțiile sunt cele prevăzute în mod expres și limitativ de lege.

Astfel, conform dispozițiilor art. 114 alin. (3) C. pr. pen., calitatea de martor primează față de calitatea de expert sau de avocat, de mediator ori de reprezentant al uneia dintre părți sau al unui subiect procesual principal, cu privire la faptele și împrejurările de fapt pe care persoana le-a cunoscut înainte de a dobândi această calitate, iar alin. (4) al aceluiași articol stabilește că pot fi audiate în calitate de martor și persoanele care au întocmit procese-verbale de constatare a săvârșirii de infracțiuni. Odată ascultați ca martori, acești subiecți procesuali nu mai pot desfășura nicio activitate profesională în cauza respectivă.

---

¹ În sens contrar, a se vedea A.I. Negru, *Administrarea și aprecierea probelor în procesul penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 59. [Autorul consideră că dreptul procesual penal național oferă suficiente garanții împotriva utilizării defecuoase a probei din auzite pentru a evita erorile judiciare: principiul liberei aprecieri a probelor, în baza căruia judecătorul este liber să aleagă acele probe care îi formează convingerea dincolo de orice îndoială rezonabilă; standardul dincolo de orice îndoială rezonabilă, care permite pronunțarea unei hotărâri de condamnare doar când judecătorul și-a format convingerea cu privire la acuzație, acest standard acționând ca un scut împotriva hotărârilor arbitrare; posibilitatea pe care o are judecătorul de a înlătura, în baza art. 403 alin. (1) lit. c) C. pr. pen., o probă despre care nu este convins că reflectă adevărul.]